

BUDDHĀBHISEKA (TÔN VINH TƯỢNG-ẢNH-THÁP... ĐỨC PHẬT)

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa (3 lần)

Anekajātiṣaṃsāraṃ, sandhāvissaṃ anibbisam;

Gahakāraṃ gavesanto, dukkhājāti punappunam.

Gahakāraka! diṭṭhosi, puna gehaṃ na kāhasi.

Sabbā te phāsukā bhaggā, gahakūtaṃ visaṅkhātam.

Visaṅkhāragataṃ cittaṃ, taṇhānaṃ khayamajjhagā. (3 lần)

Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ,
viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ,
saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanā-
paccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā
bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaṇaṃ soka-
paridevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa
kevalassa dukkhakhandhassa samudayo hoti.

Yadā have pātubhavanti dhammā,

Ātāpino jhāyato brahmaṇassa,

Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā,

Yato pajānāti sahetudhammaṃ.

Avijjāyatveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho,
saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpa-
nirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatana-
nirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanā-
nirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho,
upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho,

jātinirodhā jarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassu-
pāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakhandhassa
nirodho hoti.

Yadā have pātubhavanti dhammā,
Ātāpino jhāyato brahmaṇassa,
Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā,
Yato khayamaṃ paccayānaṃ avedī.

Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ,
viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ,
saḷāyatanaṃ paccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanā-
paccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā
bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaṇaṃ soka-
paridevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa
kevalassa dukkhakhandhassa samudayo hoti.

Avijjāyatveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho,
saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpa-
nirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatana-
nirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho,
vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho,
upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho,
jātinirodhā jarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassu-
pāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakhandhassa
nirodho hoti.

Yadā have pātubhavanti dhammā,
Ātāpino jhāyato brahmaṇassa,

Vidūpayam tiṭṭhati mārāsenam,
Sūriyova obhāsayamantalikkham.

Hetupaccayo, ārammaṇapaccayo, adhipatipaccayo,
anantarapaccayo, samanantarapaccayo, saha-jātapaccayo,
aññamaññapaccayo, nissayapaccayo, upanissayapaccayo,
purejātapaccayo, pacchājātapaccayo, āsevanapaccayo,
kamma-paccayo, vipāka-paccayo, āhāra-paccayo,
indriya-paccayo, jhāna-paccayo, magga-paccayo,
sampayutta-paccayo, vippayutta-paccayo, atthi-paccayo,
natthi-paccayo, viga-paccayo, aviga-paccayo.

Jayanto bodhiyā mūle, sakyānaṃ nandivaddhano;
Evameva jayo hotu, jayassu jayamaṅgalam.

Aparājitapallaṅke, sīse puthuvipukkhale;
Abhiseke sabbabuddhānaṃ, aggappatto pamodati.

Sunakkhattaṃ sumaṅgalam, suppa-bhātaṃ suhuṭṭhitaṃ;
Sukhaṇo sumuhutto ca, suyitṭhaṃ brahmacārisu.

Padakkhiṇaṃ kāyakammaṃ, vācā-kammaṃ padakkhiṇaṃ;
Padakkhiṇaṃ manokammaṃ, paṇīdhi te padakkhiṇe.

Padakkhiṇāni katvāna, labhantaṭṭhe padakkhiṇe.
Te atthaladdhā sukhitā, viruḷhā Buddhasāsane;
Arogā sukhitā hotha, saha sabbehi ñātibhi.

Appamādena Bhikkhave! Sampādettha:
Buddhuppādo dullabho lokasmiṃ.
Manussatta-bhāvo dullabho.
Dullabhā saddhā-sampatti.

Pabbajitabhāvo dullabho.
Saddhammassavanam dullabham.
Evam divase divase ovādati.

Handadāni Bhikkhave! Amantayāmi vo:
Vayadhammā saṅkhārā, appamādena sampādettha.

Itipi so Bhagavā Araham, Sammāsambuddho, Vijjācaraṇa-
sampanno, Sugato, Lokavidū, Anuttaro Purisadammasārathi,
Satthā devamanussānam, Buddho, Bhagavā.

Evam navahi guṇehi, lokamhi kittibyāpitam;
Atulam dhammarājānam, vandāmi tīhi sādaram. (lay)

Svākkhāto Bhagavatā Dhammo, Sandiṭṭhiko, Akāliko,
Ehipassiko, Opaneyyiko, Paccattam veditabbo viññūhi.

Icevam chahi guṇehi, pākaṭam jinapūjitam;
Sampattidāyakam dhammam, vandāmi tīhi sādaram. (lay)

Suppaṭipanno Bhagavato Sāvakaṣaṅgho, Ujuppaṭipanno
Bhagavato Sāvakaṣaṅgho, Ñāyappaṭipanno Bhagavato
Sāvakaṣaṅgho, Sāmīcippaṭipanno Bhagavato Sāvakaṣaṅgho,
Yadidaṃ cattāri purisayugāni, attha purisapuggalā. Esa
Bhagavato Sāvakaṣaṅgho, Āhuneyyo, Pāhuneyyo,
Dakkiṇeyyo, Añjalikaraṇīyo, Anuttaram puññakkhettam
lokassa.

Evam navahi guṇehi, lokamhi vissutam gaṇam;
Sāsanam ciradhātānam, vandāmi tīhi sādaram. (lay)

THỈNH CHƯ THIÊN

1. Samantā cakkavāḷesu, atrāgacchantu devatā;
Saddhammaṃ munirājassa, suṇantu saggamokkhadaṃ.
Dhammassavanakālo ayaṃ bhaddantā. (3 lần)
Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa. (3 lần)
2. Ye santā santacittā, tisaraṇasaraṇā, ettha lokantarevā;
Bhumṃābhummā ca devā, guṇagaṇagahaṇa-byāvatā sabbakālaṃ;
Ete āyantu devā, varakanakamaye, merurāje vasanto;
Santo santosahetuṃ, munivaravacanāṃ, sotumaggaṃ samaggā.
3. Sabbesu cakkavāḷesu, yakkhā devā ca brahmano;
Yaṃ amhehi kataṃ puññaṃ, sabbasampattisādhakaṃ.
4. Sabbe taṃ anumoditvā, samaggā sāsane ratā;
Pamādarahitā hontu, ārakkhāsu visesato;
5. Sāsanassa ca lokassa, vuḍḍhī bhavatu sabbadā;
Sāsanampi ca lokañca, devā rakkhantu sabbadā.
6. Saddhiṃ hontu sukhī sabbe, parivārehi attano;
Anīghā sumanā hontu, saha sabbehi ñātibhi.
7. Rājato vā corato vā; manussato vā amanussato vā;
Aggito vā udakato vā; pisācato vā khāṇukato vā;
Kaṇṭakato vā nakkhattato vā;
Janapadarogato vā asaddhammato vā;
Asandiṭṭhito vā asappurisato vā;
Caṇḍa,hatthi,assa,miga,goṇa,
kukkura,ahi,vicchika,maṇisappa,dīpi;
Accha,taraccha,sūkara,mahiṃsa,yakkha,rakkhasādīhi;
Nānābhayato vā nānārogato vā;
Nānā-upaddavato vā ārakkhaṃ gaṇhantu.

VINAYAPIṬAKA

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa

Bhikkhupātimokkhapāḷi

Suṇātu me bhante saṅgho! Ajjuposatho pannaraso, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya.

Kim saṅghassa pubbakiccaṃ?

Pubbakaraṇaṃ-4

Sammajjanī padīpo ca, udakaṃ āsanena ca;

Uposathassa etāni, “**pubbakaraṇa**”nti vuccati.

Pubbakiccaṃ-5

Chanda, pārisuddhi, utukkhānaṃ, bhikkhugaṇanā ca ovādo;

Uposathassa etāni, “**pubbakicca**”nti vuccati.

Pattakalla-aṅgā-4

Uposatho, yāvatikā ca bhikkhū kammappattā,

Sabhāgāpattiyo ca na vijjanti;

Vajjanīyā ca puggalā tasmim na honti, “**pattakalla**”nti vuccati.

Pubbakaraṇapubbakiccāni samāpetvā desitāpattikassa samaggassa bhikkhusaṅghassa anumatiyā pātimokkhaṃ uddisituṃ ārādhanāṃ karoma.

Nidānuddeso

Pārisuddhiṃ āyasmanto ārocetha, pātimokkhaṃ uddisissāmi, taṃ sabbeva santā sādhukaṃ suṇoma manasi karoma. Yassa siyā āpatti, so āvikareyya, asantiyā āpattiyā tuṅhī bhavitabbaṃ, tuṅhībhāvena kho panāyasmante “parisuddhā”ti vedissāmi. Yathā kho pana paccekappaṭṭhassa veyyākaraṇaṃ hoti, evamevaṃ evarūpāya parisāya yāvattiyāṃ anusāvitaṃ hoti. Yo pana bhikkhu yāvattiyāṃ anusāvīyamāne saramāno santiṃ āpattiṃ nāvīkareyya, sampajānamusāvādassa hoti. Sampajāna-musāvādo kho panāyasmanto antarāyiko dhammo vutto bhagavatā, tasmā saramānena bhikkhūnā āpannaṃ visuddhāpekkhena santī āpatti āvikātabbā, āvikatā hissa phāsu hoti.

Uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ. Tathāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṅhī, evametāṃ dhārayāmi.

Nidānaṃ niṭṭhitaṃ.

Pārājikuddeso

Tatrimhe cattāro pārājikā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Methunadhamma sikkhāpadaṃ

1. Yo pana bhikkhu bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno sikkhaṃ appaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, antamaso tiracchānagatāyapi, pārājiko hoti asaṃvāso.

Adinnādānasikkhāpadaṃ

2. Yo pana bhikkhu gāmā vā araṇṇā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātāṃ ādiyeyya, yathārūpe adinnādāne rājāno coraṃ gahetvā haneyyumaṃ vā bandheyyaṃ vā pabbājeyyumaṃ vā corosi bālosi mūlhosi thenosīti, tathārūpaṃ bhikkhu adinnaṃ ādiyamāno ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Manussaviggahasikkhāpadaṃ

3. Yo pana bhikkhu sañcicca manussaviggaham jīvitā voropeyya, satthahārakam vāssa pariyeseyya, maraṇavaṇṇam vā samvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya “ambho purisa kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitena, mataṃ te jīvitā seyyo”ti, iti cittamano cittasaṅkappo anekapariyāyena maraṇavaṇṇam vā samvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Uttarimanussadhammasikkhāpadam

4. Yo pana bhikkhu anabhijānam uttarimanussadhammam attupanāyikam alamariyaññadassanam samudācareyya “iti jānāmi, iti passāmī”ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā āpanno visuddhāpekkho evaṃ vadeyya “ajānamevaṃ āvuso avacaṃ jānāmi, apassaṃ passāmi, tucchaṃ musā vilapi”nti, aññatra adhimānā, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto cattāro pārājikā dhammā. Yesam bhikkhu aññataram vā aññataram vā āpajjitvā na labhati bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāsam yathā pure, tathā pacchā, pārājiko hoti asaṃvāso. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pārājikam niṭṭhitam.

Saṅghādisesuddeso

Ime kho panāyasmanto terasa saṅghādisesā dhammā uddesam āgacchanti.

Sukkavissatṭhisikkhāpadam

1. Sañcetanikā sukkavissatṭhi aññatra supinantā saṅghādiseso.

Kāyasamsaggasikkhāpadam

2. Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmena saddhiṃ kāyasamsaggam samāpajjeyya hatthaggaṃ vā veṇiggāhaṃ vā aññatarassa vā aññatarassa vā aṅgassa parāmasanaṃ, saṅghādiseso.

Duṭṭhullavācāsikkhāpadaṃ

3. Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāseyya yathā taṃ yuvā yuvatim methunupasaṃhitāhi, saṅghādiseso.

Attakāmapāricariyasikkhāpadaṃ

4. Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāseyya “etadaggaṃ bhagini pāricariyānaṃ yā mādisaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ brahmacāriṃ etena dhammena paricareyyā”ti methunupasaṃhitena, saṅghādiseso.

Sañcarittasikkhāpadaṃ

5. Yo pana bhikkhu sañcarittaṃ samāpajjeyya itthiyā vā purisamatim purisassa vā itthimatim, jāyattane vā jārattane vā, antamaso taṅkhaṇikāyapi, saṅghādiseso.

Kuṭikārasikkhāpadaṃ

6. Saññācīkāya pana bhikkhunā kuṭim kārayamānena assāmikaṃ attuddesaṃ pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso dvādasa vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ sattantarā, bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya, tehi bhikkhūhi vatthu desetabbaṃ anārambhaṃ saparikkamaṃ. Sārambhe ce bhikkhu vatthusmim aparikkamane saññācīkāya kuṭim kāreyya, bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, pamāṇaṃ vā atikkāmeyya, saṅghādiseso.

Vihārakārasikkhāpadaṃ

7. Mahallakaṃ pana bhikkhunā vihāraṃ kārayamānena sassāmikaṃ attuddesaṃ bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya, tehi bhikkhūhi vatthu desetabbaṃ anārambhaṃ saparikkamaṃ.

Sārambhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane mahallakaṃ vihāraṃ kāreyya, bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, saṅghādiseso.

Duṭṭhadosasikkhāpadaṃ

8. Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto amūlakena pārājikena dhammena anuddhamseyya “appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya”nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā amūlakañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti, bhikkhu ca dosaṃ patitṭhāti, saṅghādiseso.

Aññabhāgiyasikkhāpadaṃ

9. Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñcidesaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhamseyya “appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya”nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā aññabhāgiyañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti kocideso lesamatto upādinno, bhikkhu ca dosaṃ patitṭhāti, saṅghādiseso.

Saṅghabhedasikkhāpadaṃ

10. Yo pana bhikkhu samaggassa saṅghassa bhedāya parakkameyya, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha tiṭṭheyya, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “māyasmā samaggassa saṅghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi, sametāyasmā saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitaṃ tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsīyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Bhedānuvattakasikkhāpadaṃ

11. Tasseva kho pana bhikkhussa bhikkhū honti anuvattakā vaggavādakā eko vā dve vā tayo vā, te evaṃ vadeyyuṃ “māyasmanto etaṃ bhikkhuṃ kiñci avacuttha, dhammavādī ceso bhikkhu, vinayavādī ceso bhikkhu, amhākañceso bhikkhu chandañca ruciñca ādāya voharati, jānāti, no bhāsati, amhākampetaṃ khamatī”ti, te bhikkhū bhikkhūhi evamassu vacanīyā “māyasmanto evaṃ avacuttha, na ceso bhikkhu dhammavādī, na ceso bhikkhu vinayavādī, māyasmantānampi saṅghabhedo ruccittha, sametāyasmantānaṃ saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti, evañca te bhikkhū bhikkhūhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, te bhikkhū bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyyuṃ, saṅghādiseso.

Dubbacasikkhāpadaṃ

12. Bhikkhu paneva dubbacajātiko hoti uddesapariyāpannesu sikkhāpadesu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti “mā maṃ āyasmanto kiñci avacuttha kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, ahampāyasmante na kiñci vakkhāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, viramathā-yasmanto mama vacanāyā”ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “māyasmā attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, vacanīyamevāyasmā attānaṃ karotu, āyasmāpi bhikkhū vadatu sahadhammena, bhikkhūpi āyasmantaṃ vakkhanti sahadhammena, evaṃ saṃvaddhā hi tassa bhagavato parisā yadidaṃ aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Kuladūsakasikkhāpadaṃ

13. Bhikkhu paneva aññataram gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati kuladūsako pāpasamācāro, tassa kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni ca tena duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro, āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyasmataṃ duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyasmā imamhā āvāsā, alaṃ te idha vāsenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno te bhikkhū evaṃ vadeyya “chandagāmino ca bhikkhū, dosagāmino ca bhikkhū, mohagāmino ca bhikkhū, bhayagāmino ca bhikkhū tādisikāya āpattiyā ekaccaṃ pabbājenti, ekaccaṃ na pabbājenti”ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “māyasmā evaṃ avaca, na ca bhikkhū chandagāmino, na ca bhikkhū dosagāmino, na ca bhikkhū mohagāmino, na ca bhikkhū bhayagāmino, āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro, āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyasmataṃ duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyasmā imamhā āvāsā, alaṃ te idha vāsenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvattiyam samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto terasa saṅghādisesā dhammā nava paṭhamāpattikā, cattāro yāvattiyakā. Yesam bhikkhu aññataram vā aññataram vā āpajjitvā yāvattīham jānam paṭicchādeti, tāvatīham tena bhikkhunā akāmā parivatthabbaṃ. Parivutthaparivāsenā bhikkhunā uttari chārattaṃ bhikkhumānattāya paṭipajjitabbaṃ, ciṇṇamānatto bhikkhu yattha siyā vīsatiṅgaṇo bhikkhusaṅgho, tattha so bhikkhu abbhetaṃ. Ekenapi ce ūno vīsatiṅgaṇo bhikkhusaṅgho taṃ bhikkhum abbheyya, so ca bhikkhu anabbhito, te ca bhikkhū gārayhā, ayaṃ tattha sāmīci. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmīti.

Saṅghādiseso niṭṭhito.

Aniyatuddeso

Ime kho paṇāyasmanto dve aniyatā dhamma uddesaṃ āgacchanti.

Paṭhama-aniyatasikkhāpadaṃ

1. Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappeyya, tamenam saddheyyavacasā upāsikā disvā tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya pārājikena vā saṅghādisesena vā pācittiyena vā, nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo pārājikena vā saṅghādisesena vā pācittiyena vā, yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo, ayaṃ dhammo aniyato.

Dutiya-aniyatasikkhāpadaṃ

2. Na heva kho pana paṭicchannaṃ āsanaṃ hoti nālaṃkammaniyaṃ, alaṅca kho hoti mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsituṃ, yo pana bhikkhu tathārūpe āsane mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, tamenam saddheyyavacasā upāsikā disvā dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya saṅghādisesena vā pācittiyena vā, nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo saṅghādisesena vā pācittiyena vā, yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo, ayampi dhammo aniyato.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto dve aniyatā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmīti.

Aniyato niṭṭhito.

Uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ,

Uddiṭṭhā cattāro pārājikā dhammā,

Uddiṭṭhā terasa saṅghādisesā dhammā,

Uddiṭṭhā dve aniyatā dhammā,

Sutā kho panāyasmantehi tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā,

Sutā dvenavuti pācittiyā dhammā,

Sutā cattāro pāṭidesanīyā dhammā,

Sutā sekhiyā dhammā,

Sutā satta adhikaraṇasamathā dhammā, ettakaṃ tassa bhagavato
suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati,
tattha sabbeheva samaggehi sammodamānehi avivadamānehi
sikkhitabbanti.

Aniyato catuttho. Bhikkhupātimokkhaṃ niṭṭhitaṃ.

SUTTANTAPIṬAKA

MAHĀSATIPAṬṬHĀNA SUTTA

Evam me sutam.

Ekam samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi, ‘Bhikkhavo’ti. ‘Bhaddante’ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. Bhagavā etadavoca:

Ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā, soka-paridevānaṃ samatikkamāya, dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya, ñāyassa adhiḅgamāya, nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhiḅhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhiḅhādomanassaṃ. Citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhiḅhādomanassaṃ. Dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhiḅhādomanassaṃ.

1. KĀYĀNUPASSANĀ

Ānāpānappabbam

Kathaṅca pana, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu araṅṅagato vā rukkhamaḅlagato vā suṅṅāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujum kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satim upaṭṭhapetvā. So sato va assasati, sato

va passasati. Dīghaṃ vā assasanto ‘dīghaṃ assasāmī’ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto ‘dīghaṃ passasāmī’ti pajānāti. Rassaṃ vā assasanto ‘rassaṃ assasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto ‘rassaṃ passasāmī’ti pajānāti. ‘Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati. ‘Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho bhamakāro vā bhamakārantevāsī vā dīghaṃ vā añchanto ‘dīghaṃ añchāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā añchanto ‘rassaṃ añchāmī’ti pajānāti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto ‘dīghaṃ assasāmī’ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto ‘dīghaṃ passasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto ‘rassaṃ assasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto ‘rassaṃ passasāmī’ti pajānāti. ‘Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Iriyāpathapabbhaṃ

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gacchanto vā ‘gacchāmī’ti pajānāti, ṭhito vā ‘ṭhitomhī’ti pajānāti, nisinno vā ‘nisinnomhī’ti pajānāti, sayāno vā ‘sayānomhī’ti pajānāti. Yathā yathā vā panassa

kāyo paṇihito hoti, tathā tathā naṃ pajānāti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudaya-vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Sampajānapabbam

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṅhībhāve sampajānakārī hoti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudaya-vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Paṭikūlamanasikārapabbam

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ, uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā, tacapariyantam pūram nānappakārassa asucino paccavekkhati: ‘Atthi imasmim kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsam nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjam vakkam, hadayaṃ yakanam

kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antagaṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ matthaluṅgaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ubhatomukhā putoḷi pūrā nānāvihitassa dhaññaṃ, seyyathidaṃ sālīnaṃ vīhīnaṃ muggānaṃ māsānaṃ tilānaṃ taṇḍulānaṃ. Tameṇaṃ cakkhumā puriso muñcivā paccavekkheyya: 'Ime sālī ime vīhī, ime muggā, ime māsā, ime tilā, ime taṇḍulā'ti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ, uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā, tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'Atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkhaṃ, hadayaṃ yakanāṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antagaṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ matthaluṅgaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatta-bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudaya-vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, 'atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Dhātumanasikārapabbhaṃ

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'Atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā catumahāpathe bilaso vibhajitvā nisinno assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭṭhitaṃ

yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: ‘Atthi imasmim kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū’ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Navasivathikapabbam

1 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakam vinīlakam vipubbakajātam. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudaya-dhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

2 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ kañkehi vā khajjamānaṃ sunakhehi vā khajjamānaṃ byagghehi vā khajjamānaṃ dīpīhi vā khajjamānaṃ siṅgālehi vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo

evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, 'atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

3 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, 'atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

4 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, 'atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva

ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

5 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

6 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikāni apagatasambandhāni disā vidisā vikkhittāni, aññena hatthaṭṭhikaṃ aññena pādaṭṭhikaṃ aññena goppakaṭṭhikaṃ aññena jaṅghaṭṭhikaṃ aññena ūruṭṭhikaṃ aññena kaṭiṭṭhikaṃ aññena phāsukaṭṭhikaṃ aññena piṭṭhiṭṭhikaṃ aññena khandhaṭṭhikaṃ aññena gīvaṭṭhikaṃ aññena hanukaṭṭhikaṃ aññena dantaṭṭhikaṃ aññena sīsakaṭāhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke

upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

7 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chadditaṃ atthikāni setāni saṅkhavaṇṇapaṭibhāgāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhataṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, v a y a d h a m m ā n u p a s s ī v ā k ā y a s m i m v i h a r a t i , samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

8 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chadditaṃ atthikāni puñjakitāni terovassikāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhataṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, v a y a d h a m m ā n u p a s s ī v ā k ā y a s m i m v i h a r a t i , samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

9 Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chadditaṃ atthikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhataṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, samudaya-dhammānupassī vā kāyasmim viharati,

v a y a d h a m m ā n u p a s s ī v ā k ā y a s m i ṃ v i h a r a t i ,
samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, ‘atthi kāyo’ti vā
panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya
paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati.
Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

2. VEDANĀNUPASSANĀ

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī
viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno
‘sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti; dukkhaṃ vā vedanaṃ
vedayamāno ‘dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti;
adukkhamasukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘adukkhamasukhaṃ
vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. Sāmisam vā sukhaṃ vedanaṃ
vedayamāno ‘sāmisam sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti;
nirāmisam vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisam sukhaṃ
vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. Sāmisam vā dukkhaṃ vedanaṃ
vedayamāno ‘sāmisam dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti;
nirāmisam vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisam dukkhaṃ
vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. Sāmisam vā adukkhamasukhaṃ
vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisam adukkhamasukhaṃ vedanaṃ
vedayāmī’ti pajānāti; nirāmisam vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ
vedayamāno ‘nirāmisam adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti
pajānāti. Iti ajjhataṃ vā vedanāsu vedanānupassī viharati,
bahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā
vedanāsu vedanānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā
vedanāsu viharati, vayadhammā-nupassī vā vedanāsu viharati,
samudayavayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, ‘atthi vedanā’ti
vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya

paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati.
Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

4. CITTĀNUPASSANĀ

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati?
Idha, bhikkhave, bhikkhu sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittaṃ’ti
pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittaṃ’ti pajānāti, sadosaṃ vā
cittaṃ ‘sadosaṃ cittaṃ’ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ ‘vītadosaṃ
cittaṃ’ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ ‘samohaṃ cittaṃ’ti pajānāti,
vītamohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittaṃ’ti pajānāti, sañkhittaṃ vā
cittaṃ ‘sañkhittaṃ cittaṃ’ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ
cittaṃ’ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittaṃ’ti
pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittaṃ’ti pajānāti,
sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittaṃ’ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ
‘anuttaraṃ cittaṃ’ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittaṃ’ti
pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittaṃ’ti pajānāti,
vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittaṃ’ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ
‘avimuttaṃ cittaṃ’ti pajānāti. Iti ajjhattaṃ vā citte cittānupassī
viharati, bahiddhā vā citte cittānupassī viharati, ajjhatabhiddhā vā
citte cittānupassī viharati samudayadhammānupassī vā cittasmiṃ
viharati, vayadhammā-nupassī vā cittasmiṃ viharati,
samudayavayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, ‘atthi cittaṃ’ti vā
panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya
paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati.
Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati.

3.

DHAMMĀNUPASSANĀ

Nīvaraṇapabbhaṃ

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu.

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu santam vā ajjhataṃ kāmaccandaṃ ‘atthi me ajjhataṃ kāmaccando’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ kāmaccandaṃ ‘natthi me ajjhataṃ kāmaccando’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmaccandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmaccandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmaccandassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhataṃ byāpādaṃ ‘atthi me ajjhataṃ byāpādo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ byāpādaṃ ‘natthi me ajjhataṃ byāpādo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa byāpādassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa byāpādassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa byāpādassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhataṃ thinamiddham ‘atthi me ajjhataṃ thinamiddhan’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ thinamiddham ‘natthi me ajjhataṃ thinamiddhan’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa thinamiddhassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa thinamiddhassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa thinamiddhassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhataṃ uddhaccakukkuccam ‘atthi me ajjhataṃ uddhaccakukkuccan’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ uddhaccakukkuccam ‘natthi me ajjhataṃ uddhaccakukkuccan’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa uddhaccakukkuccassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa uddhaccakukkuccassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa uddhaccakukkuccassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchā ‘atthi me ajjhattaṃ vicikicchā’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchā ‘natthi me ajjhattaṃ vicikicchā’ti pajānāti, yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati, ‘atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu.

Khandhapabbam

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu, ‘iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti. Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, samudaya-dhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati, ‘atthi

dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu.

Āyatanapabbam

Puna caparam, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuñca pajānāti, rūpe ca pajānāti, yañca tadubhayam paṭicca uppajjati saṃyojanam tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānam hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Sotañca pajānāti, sadde ca pajānāti, yañca tadubhayam paṭicca uppajjati saṃyojanam tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānam hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Ghānañca pajānāti, gandhe ca pajānāti, yañca tadubhayam paṭicca uppajjati saṃyojanam tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānam hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Jivhañca pajānāti, rase ca pajānāti, yañca tadubhayam paṭicca uppajjati saṃyojanam tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānam hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Kāyañca pajānāti, phoṭṭhabbe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Manañca pajānāti, dhamme ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti tañca pajānāti.

Iti ajjhataṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati, ‘atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Bojjhaṅgapabbam

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhataṃ satisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhataṃ satisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ satisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhataṃ satisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ dhamma-vicayasambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa vīriyasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa pītisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa passaddhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa samādhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca

uppannassa samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhataṃ upekkhāsambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhataṃ upekkhāsambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti.

Iti ajjhataṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati, ‘atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu.

Saccapabbaṃ

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu? Idha bhikkhave, bhikkhu ‘idaṃ dukkhaṃ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Dukkhasaccaniddeso

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, j a r ā p i d u k k h ā , m a r a ṇ a m p i d u k k h a ṃ , sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi

sampayogopi dukkho, piyehi vippayogopi dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Katamā ca, bhikkhave, jāti? Yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jāti.

Katamā ca, bhikkhave, jarā? Yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jarā.

Katamañca, bhikkhave, maraṇaṃ? Yaṃ tesam tesam sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷavarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo, idaṃ vuccati, bhikkhave, maraṇaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, soko? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, soko.

Katamo ca, bhikkhave, paridevo? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, paridevo.

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyasamphassaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ.

Katamañca, bhikkhave, domanassaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ asātaṃ manosamphassaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, upāyāso? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, upāyāso.

Katamo ca, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho? Idha yassa te honti anīṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti anattakāmā ahitakāmā aphāsukakāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi saddhiṃ saṅgati samāgamo samodhānaṃ missībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho.

Katamo ca, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho? Idha yassa te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukakāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñātisālohitā vā, yā tehi saddhiṃ asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho.

Katamañca, bhikkhave, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma na ca vata no jāti āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Jarādhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘aho vata mayaṃ na jarādhammā assāma, na ca vata no jarā āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Byādhidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘aho vata mayaṃ na byādhidhammā assāma, na ca vata no byādhi āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Maraṇadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘aho vata mayaṃ na maraṇadhammā assāma, na ca vata no maraṇaṃ āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi y a m p i c c h a ṃ n a l a b h a t i t a m p i d u k k h a ṃ . Sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: ‘aho vata mayaṃ na

sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā āgaccheyyun'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattaṃ. Idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ.

Katame ca, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ: rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññupādānakkhandho saṅkhārurupādānakkhandho viññānupādānakkhandho. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

Samudayasaccaniddeso

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ: kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā.

Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Ghānaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Jivhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kāyo loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Mano loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ,

etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Ghānaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Jivhāviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kāyaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajja-mānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Ghānasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Jivhāsamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kāyasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Manosamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Sotasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Ghānasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Jivhāsamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kāyasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā

uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Imaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccam.

Nirodhasaccaniddeso

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodham ariyasaccam? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha pahīyamānā pahīyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Ghānaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Jivhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Kāyo loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Mano loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Ghānaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Jivhāviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Kāyaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Ghānasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Jivhāsamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Kāyasamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Manosamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Ghānasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Jivhāsamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Kāyasamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā

nirujjhati. Manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ,

etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Gandhavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Rasavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Phoṭṭhabbavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

Maggasaccaniddeso

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ,

sammādiṭṭhi, sammā-saṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi? Yaṃ kho, bhikkhave, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodha-gāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammādiṭṭhi.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasāṅkappo, avihimsāsaṅkappo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsaṅkappo.

Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvācā.

Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammākammanto.

Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo? Idha, bhikkhave, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvitaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāājīvo.

Katamo ca, bhikkhave, sammāvāyāmo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppanānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppanānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppanānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppanānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asamosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvāyāmo.

Katamā ca, bhikkhave, sammāsati? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhā-domanassaṃ, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsati.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsamādhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamam jhānam upasampajja viharati, vitakkavicārānam vūpasamā ajjhataṃ sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkaṃ avicāraṃ samādhijam pītisukhaṃ dutiyam jhānam upasampajja viharati, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhaṃ ca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyam jhānam upasampajja viharati, sukhasa ca pahānā dukkhasa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsati pārisuddhiṃ catuttham jhānam upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Iti ajjhataṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhatabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati, ‘atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu.

Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya satta vassāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, sattavassāni. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya cha vassāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, cha vassāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, pañca vassāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, cattāri vassāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, tīṇi vassāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, dve vassāni....

Tiṭṭhatu, bhikkhave, ekaṃ vassaṃ. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattamāsāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, satta māsāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, cha māsāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, pañca māsāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, cattāri māsāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, tīṇi māsāni....

Tiṭṭhantu, bhikkhave, dve māsāni....

Tiṭṭhatu, bhikkhave, ekaṃ māsaṃ....

Tiṭṭhatu, bhikkhave, aḍḍhamāsaṃ....

Tiṭṭhatu, bhikkhave, aḍḍhamāso. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattāhaṃ, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

‘Ekāyano ayam, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā, sokaparidevānaṃ samatikkamāya, dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya, ñāyassa adhigamāya, nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā’ti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametam paṭicca vuttan’ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinanduntī.

Mahāsatiṭṭhānasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa

Uyyojanagāthā

Bhikkhūnaṃ pañcavaggīnaṃ, Isipatananāmake
Migadāye dhammavaraṃ, yaṃ taṃ nibbānapāpakaṃ
Sahampatināmakena, mahābrahmena yācito
Catusaccaṃ pakāsento, lokanātho adesayi
Nanditaṃ sabbadevehi, sabbasampattisādhakaṃ
Maggaphalasukhatthāya, dhammacakkaṃ bhaṇāma he.

1. DHAMMACAKKAPPAVATTANASUTTA

Evamaṃ me sutamaṃ:

Ekamaṃ samayaṃ Bhagavā Bārāṇasiyaṃ viharati Isipatane migadāye. Tatra kho Bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi.

Dve me, bhikkhave, antā pabbajitena na sevitabbā. Katame dve?

Yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujaniko anariyo anattasamhito.

Yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo anattasamhito.

Ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā Tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati.

Katamā ca sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā Tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī, ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ? Sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo, sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Ayaṃ kho sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā Tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ: jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī. Seyyathidaṃ, kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, yo tāsāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ, sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo, sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññātan'ti me, bhikkhave, pubbe ananusutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccam pahātabban'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccam pahīnan'ti me, bhikkhave, pubbe ananusutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhanirodham ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhanirodham ariyasaccam sacchikātabban'ti me, bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhanirodham ariyasaccam sacchikātan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam bhāvetabban'ti me, bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Taṃ kho pan'idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam bhāvītan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Yāvakīvañca me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭam dvādasākāram yathābhūtam ñāṇadassanaṃ na suvisuddham ahoṣi, neva tāv'āham, bhikkhave, sadevake loke

samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya “anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho’ti” paccaññāsīm.

Yato ca kho me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahoṣi, ath’āhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇa-brāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya “anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho’ti” paccaññāsīm.

Ñāṇaṅca pana me dassanaṃ udapādi, akuppā me vimutti, ayam’antimā jāti, n’atthidāni punabbhavo’ti.

Idam’avoca Bhagavā. Attamaṇā pañcavaggiyā bhikkhū Bhagavato bhāsitaṃ abhinandun’ti. Imasmiṅca pana veyyākaraṇasmim bhaññaṃāne āyasmato Koṇḍaññaṃssa virajaṃ vītamaḷaṃ dhammacakkhuṃ udapādi “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbam taṃ nirodhadhamman’ti”.

Pavattite ca pana Bhagavā dhammacakke bhummā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Tāvatiṃsā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Tāvatiṃsānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Yāmā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Yāmānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Tusitā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Tusitānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Nimmānaratī devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Nimmānaratīnaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Paranimmita-vasavattī devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ “etaṃ Bhagavatā Bārāṇasiyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin’ti”.

Itiha tena khaṇena tena layena tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi. Ayañca dasasahasiloka-dhātu saṅkampi sampakampi sampavedhi. Appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pāturahosi atikkamma devānaṃ devānubhāvanti.

Atha kho Bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi “aññāsi vata, bho, Koṇḍañño, aññāsi vata, bho, Koṇḍañño’ti”. Iti hidaṃ āyasmato Koṇḍaññassa Aññāsikoṇḍañño tveva nāmaṃ ahoṣī’ti.

Atha kho āyasmā Aññāsi Koṇḍañño diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogaḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane Bhagavantam etad’avoca “labheyy’āhaṃ bhante Bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan’ti”. “Ehi bhikkhū’ti” Bhagavā avoca “svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ’ti”. Sāva tassa āyasmato upasampadā ahoṣī’ti.

Dhammacakkappavattanasuttaṃ niṭṭhitam

Uyyojanagāthā

Dhammacakkam pavattetvā, āsaḥiyam hi puṇṇame,
Nagare Bārāṇasiyam, Isipatanavhaye vane.
Pāpetvādiphalam nesam, anukkamena desayi,
Yam tam pakkhassa pañcamyam, vimuttattham bhāṇāma he.

Anattalakkhaṇasutta

Evam me sutam. Ekam samayam Bhagavā Bārāṇasiyam viharati
Isipatane migadāye.

Tatra kho Bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi:
'Bhikkhavo'ti.

'Bhadante'ti, te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā
etadavoca:

1. Rūpaṃ, bhikkhave, anattā.

Rūpaṅca idaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ rūpaṃ
ābādhāya saṃvatteyya, labbhettha ca rūpe: 'evam me rūpaṃ hotu,
evam me rūpaṃ mā ahoṣī'ti.

Yasmā ca kho, bhikkhave, rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya
saṃvattati, na ca labbhati rūpe: 'evam me rūpaṃ hotu, evam me
rūpaṃ mā ahoṣī'ti.

2. Vedanā anattā.

Vedanā ca idaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ vedanā
ābādhāya saṃvatteyya, labbhettha ca vedanāya: 'evam me vedanā
hotu, evam me vedanā mā ahoṣī'ti.

Yasmā ca kho, bhikkhave, vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya
saṃvattati, na ca labbhati vedanāya: 'evam me vedanā hotu, evam me
vedanā mā ahoṣī'ti.

3. Saññā, anattā,

Saññā ca hidam bhikkhave, attā abhavissa nayidam saññā ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca saññāya: ‘evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahoṣī’ti.

Yasmā ca kho bhikkhave, saññā anattā, tasmā saññā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati saññāya: ‘evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahoṣī’ti.

4. Saṅkhārā, anattā.

Saṅkhārā ca hidam bhikkhave, attā abhavissamsu, nayidam saṅkhārā ābādhāya saṃvatteyyuṃ, labbheṭṭha ca saṅkhāresu: ‘evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun’ti.

Yasmā ca kho bhikkhave, saṅkhārā anattā, tasmā saṅkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṅkhāresu: ‘evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun’ti.

5. Viññāṇaṃ, anattā,

Viññāṇaṅca hidam bhikkhave, attā abhavissa nayidam viññāṇaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca viññāṇe: ‘evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣī’ti.

Yasmā ca kho bhikkhave, viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati viññāṇe: ‘evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣī’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave:

1. Rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā’ti?

- Aniccaṃ, bhante.
- Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā’ti?
- Dukkhaṃ, bhante.

- Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti?
  - No hetam, bhante.
2. Vedanā niccā vā aniccā vā’ti?
- Aniccā, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā’ti?
  - Dukkhaṃ, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti?
  - No hetam, bhante.
3. Saññā niccā vā aniccā vā’ti?
- Aniccā, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā’ti?
  - Dukkhaṃ, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti?
  - No hetam, bhante.
4. Saṅkhārā niccā vā aniccā vā’ti?
- Aniccā, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā’ti?
  - Dukkhaṃ, bhante.
  - Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti?
  - No hetam, bhante.

5. Viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā'ti?

- Aniccaṃ, bhante.
- Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā'ti?
- Dukkhaṃ, bhante.
- Yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti?
- No hetuṃ, bhante.

Tasmātiha, bhikkhave,

1. yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumāṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbāṃ rūpaṃ 'netuṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evamevaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.
2. Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā, yā dūre santike vā sabbā vedanā 'netuṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evamevaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.
3. Yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā, yā dūre santike vā sabbā saññā 'netuṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evamevaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.
4. Ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā, Ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā, ye dūre santike vā sabbe saṅkhārā 'netuṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evamevaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.
5. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ, ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumāṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā, yaṃ

dūre santike vā sabbaṃ viññāṇa ‘netam mama, nesohamasmi, na meso attā’ tievametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evam passam, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati. Virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ ‘vimuttami’ti ñāṇaṃ hoti. “Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā”ti pajānātī’ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā pañcavaggiyā bhikkhū Bhagavato bhāsitaṃ abhinandun’ti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimuccimsūti.

Anattalakkhaṇasuttaṃ niṭṭhitaṃ

MAHĀPARITTAPĀḲI

1.

Maṅgalasutta

10. Yaṃ maṅgalaṃ dvādasahi, cintayim̐su sadevakā;
Sothhānaṃ nādhigacchanti, aṭṭhattiṃsañca maṅgalaṃ.
11. Desitaṃ devadevena, sabbapāpavināsanam̐;
Sabbalokahitathāya, maṅgalaṃ taṃ bhaṇāma he.
12. Evaṃ me sutam̐:
ekaṃ samayaṃ Bhagavā Sāvattiyam̐ viharati
Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme.
Atha kho aññatarā devatā
abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā
kevalakappaṃ Jetavanam̐ obhāsetvā
yena Bhagavā tenupasaṅkami;
upasaṅkamitvā Bhagavantam̐ abhivādetvā
ekamantaṃ aṭṭhāsi.
Ekamantaṃ t̐hitā kho sā devatā
Bhagavantam̐ gāthāya ajjhabhāsi:
13. Bahū devā manussā ca, maṅgalāni acintayum̐;
Ākaṅkhamānā sothhānam̐, brūhi maṅgalamuttamam̐.
14. Asevanā ca bālānam̐, paṇḍitānañca sevanā;
Pūjā ca pūjaneyyānam̐, etaṃ maṅgalamuttamam̐.
15. Patirūpadesavāso ca, pubbe ca katapuññatā;
Attasammāpaṇidhi ca, etaṃ maṅgalamuttamam̐.
16. Bāhusaccañca sippañca, vinayo ca susikkhito;
Subhāsitā ca yā vācā, etaṃ maṅgalamuttamam̐.

17. Mātāpitu upatthānaṃ, puttadārassa saṅgho;
Anākulā ca kammantā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
18. Dānañca dhammacariyā ca, ñātakānañca saṅgho;
Anavajjāni kammāni, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
19. Āratī viratī pāpā, majjapānā ca saṃyamo;
Appamādo ca dhammesu, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
20. Gāravo ca nivāto ca, santuṭṭhi ca kataññutā;
Kālena dhammassavanam, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
21. Khantī ca sovacassatā, samaṇānañca dassanam;
Kālena dhammasākacchā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
22. Tapo ca brahmacariyañca, ariyasaccāna dassanam;
Nibbānasacchikiriyā ca, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
23. Phuṭṭhassa lokadhammehi, cittaṃ yassa na kampati;
Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
24. Etādisāni katvāna, sabbattha maparājitā;
Sabbattha sotthiṃ gacchanti, taṃ tesam
maṅgalamuttamaṃ.

Maṅgalasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

2.

Ratanasutta

25. Pañidhānato paṭṭhāya Tathāgatassa;
Dasa pāramiyo dasa upapāramiyo
dasa paramatthapāramiyoti;
samattimsa pāramiyo, pañca mahāpariccāge;

Lokatthacariyaṃ ñātatthacariyaṃ
buddhatthacariyanti; tisso cariyāyo
pacchimabhavē gabbhavokkantim;
Jātim abhinikkhamanaṃ padhānacariyaṃ
bodhipallaṅke māravijayaṃ
sabbaññutaññāṇappaṭivedhaṃ
dhammacakkaṃ pavattanaṃ
nava lokuttaradhammeti;
Sabbepime Buddhagūṇe āvajjētvā;
Vesāliyā tīsu pākaraṇtaresu tiyāma rāttim
parittaṃ karonto āyasmā Ānandatthero viya;
Kāruññacittaṃ upaṭṭhapētvā:

26. Koṭīsatasaḥassesu, cakkavāḷesu devatā;
Yassāṇaṃ paṭiggaṇhanti, yañca Vesāliyā pure.
27. Rogāmanussadubbhikkha-sambhūtaṃ tividdhaṃ bhayaṃ;
Khippamantaradhāpesi, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
28. Yānīdha bhūtāni samāgatāni,
bhummāni vā yāni va antalikkhe;
Sabbeva bhūtā sumanā bhavantu,
athopi sakkacca suṇantu bhāsitaṃ.
29. Tasmā hi bhūtā nisāmetha sabbe,
mettaṃ karoṭha mānusiyaṃ pajāya;
Divā ca rāto ca haranti ye balim,
tasmā hi ne rakkhatha appamattā.
30. Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā,
saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ;

- Na no samam atthi tathāgatena;
Idampi Buddhē ratanam paṇītam;
etena saccena suvatthi hotu.
31. Khayaṃ virāgaṃ amataṃ paṇītam,
yadajjhagā sakyamunī samāhito;
Na tena dhammena samatthi kiñci;
Idampi dhamme ratanam paṇītam;
etena saccena suvatthi hotu.
32. Yaṃ Buddhasēṭṭho parivaṇṇayī sucim,
samādhimānantarikaññamāhu;
Samādhinā tena samo na vijjati;
Idampi dhamme ratanam paṇītam;
etena saccena suvatthi hotu.
33. Ye puggalā aṭṭha satam pasatthā,
cattāri etāni yugāni honti;
Te dakkhiṇeyyā sugatassa sāvakā,
etesu dinnāni mahapphalāni;
Idampi saṃghe ratanam paṇītam,
etena saccena suvatthi hotu.
34. Ye suppayuttā manasā dalhena,
nikkāmino gotamasāsanamhi;
Te pattipattā amataṃ vigayha,
laddhā mudhā nibbutim bhuñjamānā;
Idampi saṃghe ratanam paṇītam,
etena saccena suvatthi hotu.
35. Yathindakhīlo pathavissito siyā,

catubbhi vātehi asampakampiyo;
Tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi,
yo ariyasaccāni avecca passati;

Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.

36. Ye ariyasaccāni vibhāvayanti,
gambhīrapaññaṇena sudesitāni;
Kiñcāpi te honti bhusaṃ pamattā,
na te bhavaṃ aṭṭhamamādiyanti;
Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.

37. Sahāvassa dassanasampadāya,
tayassu dhammā jahitā bhavanti;
Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca,
sīlabbatam vāpi yadatthi kiñci.

38. Catūhapāyehi ca vipbamutto,
chaccābhiṭṭhānāni abhabba kātum;
Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.

39. Kiñcāpi so kamma karoti pāpakam,
kāyena vācā uda cetasā vā;
Abhabba so tassa paṭicchadāya,
abhabbatā diṭṭhapadassa vuttā;
Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.

40. Vanappagumbe yatha phussitagge,
gimhānamāse paṭhamasmim̐ gimhe;
Tathūpamaṃ dhammavaraṃ adesayi,
nibbānagāmiṃ paramaṃ hitāya;
Idampi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.
41. Varo varaññū varado varāharo,
anuttaro dhammavaraṃ adesayi;
Idampi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.
42. Khīṇaṃ purāṇaṃ nava natthi sambhavaṃ,
virattacittāyatike bhavasmim̐;
Te khīṇabījā avirūḥichandā,
nibbanti dhīrā yathāyaṃ padīpo;
Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ,
etena saccena suvatthi hotu.
43. Yānīdha bhūtāni samāgatāni,
bhummāni vā yāni va antalikkhe;
Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,
Buddhaṃ namassāma suvatthi hotu.
44. Yānīdha bhūtāni samāgatāni,
bhummāni vā yāni va antalikkhe;
Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,
dhammaṃ namassāma suvatthi hotu.
45. Yānīdha bhūtāni samāgatāni,
bhummāni vā yāni va antalikkhe;
Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,

saṃghaṃ namassāma suvatthi hotu.

Ratanasuttaṃ niṭṭhitam.

3. **Mettāsutta**

46. Yassānubhāvato yakkhā, neva dassenti bhīsanam;
Yañhi cevānuyuñjanto, rattindiva matandito.
47. Sukham supati sutto ca, pāpaṃ kiñci na passati;
Evamādiguṇūpetam, parittam taṃ bhaṇāma he.
48. Karaṇīyamatthakusalena, yantasantaṃ padaṃ abhisamecca;
Sakko ujū ca suhujū ca, suvaco cassa mudu anatimānī.
49. Santussako ca subharo ca, appakicco ca sallahukavutti;
Santindriyo ca nipako ca, appagabbho kulesvananugiddho.
50. Na ca khuddamācare kiñci, yena viññū pare upavadeyyum;
Sukhinova khemino hontu, sabbasattā bhavantu sukhitattā.
51. Ye keci pāṇabhūtatti, tasā vā thāvarā va navasesā;
Dīghā vā yeva mahantā, majjhimā rassakā aṇukathulā.
52. Diṭṭhā vā yeva adiṭṭhā, ye va dūre vasanti avidūre;
Bhūtā va sambhavesī va, sabbasattā bhavantu sukhitattā.
53. Na paro paraṃ nikubbetha, nātimaññetha katthaci na kiñci;
Byārosanā paṭighasañña, nāññamaññassa dukkhamiccheyya.
54. Mātā yathā niyaṃ putta-māyusā ekaputtamanurakkhe;
Evampi sabbabhūtesu, mānasam bhāvaye aparimāṇam.
55. Mettañca sabbalokasmiṃ, mānasam bhāvaye aparimāṇam;
Uddham adho ca tiriyañca, asambādham averamasapattam.
56. Tiṭṭham caram nisinno va, sayāno yāvatāssa vitamiddho;
Etaṃ satim adhiṭṭheyya, brahmametam vihāramidhamāhu.
57. Diṭṭhiñca anupaggamma, sīlavā dassanena sampanno;

Kāmesu vineyya gedhaṃ, na hi jātuggabbhaseyya puna
reti.

Mettāsuttaṃ niṭṭhitam.

4. Khandhasutta

58. Sabbāsīvisajātīnaṃ, dibbamantāgadaṃ viya;
Yaṃ nāseti viṣaṃ ghoram, sesañcāpi parissayaṃ.
59. Āṇākhettamhi sabbattha, sabbadā sabbapāṇinaṃ;
Sabbasopi nivāreti, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
60. Virūpakkhehi me mettaṃ, mettaṃ erāpathehi me;
Chabyāputtehi me mettaṃ, mettaṃ kaṇhāgotamakehi ca.
61. Apādakehi me mettaṃ, mettaṃ dvipādakehi me;
Catuppadehi me mettaṃ, mettaṃ bahuppadehi me.
62. Mā maṃ apādako hiṃsi, mā maṃ hiṃsi dvipādako;
Mā maṃ catuppado hiṃsi, mā maṃ hiṃsi bahuppado.
63. Sabbe sattā sabbe pāṇā, sabbe bhūtā ca kevalā;
Sabbe bhadrāni passantu, mā kiñci pāpamāgamā.
64. Appamāṇo Buddho, appamāṇo dhammo,
Appamāṇo saṃgho, pamāṇavantāni sarīsapāni.
Ahi vicchikā satapadī, uṇṇanābhi sarabū mūsikā;
65. Katā me rakkhā kataṃ me parittaṃ, paṭikkamantu bhūtāni.
Sohaṃ namo Bhagavato,
namo sattannaṃ sammāsambuddhānaṃ.

Khandhasuttaṃ niṭṭhitam.

5- Morasutta

66. Pūrentaṃ bodhisambhāre, nibbattaṃ morayoniyaṃ;
Yena saṃvihitārakkhaṃ, mahāsattaṃ vane carā.
67. Cirassaṃ vāyamantāpi, neva sakkhiṃsu gaṇhituṃ;
Brahmamantanti akkhātaṃ, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
68. Udetayaṃ cakkhumā ekarājā,
harissavaṇṇo pathavippabhāso;
Taṃ taṃ namassāmi
harissavaṇṇaṃ pathavippabhāsaṃ,
Tayājja guttā viharemu divasaṃ.
69. Ye brāhmaṇā vedagū sabbadhamme,
te me namo te ca maṃ pālayantu;
Namatthu Buddhānaṃ namatthu bodhiyā,
namo vimuttānaṃ namo vimuttiyā;
Imaṃ so parittaṃ katvā, moro carati esanā.
70. Apetayaṃ cakkhumā ekarājā,
harissavaṇṇo pathavippabhāso;
Taṃ taṃ namassāmi
harissavaṇṇaṃ pathavippabhāsaṃ,
Tayājja guttā viharemu rattim.
71. Ye brāhmaṇā vedagū sabbadhamme,
te me namo te ca maṃ pālayantu;
Namatthu Buddhānaṃ namatthu bodhiyā,
namo vimuttānaṃ namo vimuttiyā;
Imaṃ so parittaṃ katvā, moro vāsamakappayi.
Morasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

5.

Vaṭṭasutta

72. Pūrentaṃ bodhisambhāre, nibbattaṃ vaṭṭajātiyaṃ;
Yassa tejena dāvaggi, mahāsattaṃ vivajjayi.
73. Therassa Sāriputtassa, lokanāthena bhāsitaṃ;
Kappaṭṭhāyima mahātejaṃ, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
74. Atthi loke sīlaguṇo, saccaṃ soceyyanuddayā;
Tena saccena kāhāmi, saccakiriyamuttamaṃ.
75. Āvajjetvā dhammabalaṃ, saritvā pubbake jine;
Saccabalamavassāya, saccakiriyamakāsahaṃ.
76. Santi pakkhā apatanā, santi pādā avañcana;
Mātāpitā ca nikkhantā, jātaveda paṭikkama.
77. Sahasacce kate mayhaṃ, mahāpajjalito sikhī;
Vajjesi soḷasakarīsāni, udakaṃ patvā yathā sikhī;
Saccena me samo natthi, esā me saccapāramī.
- Vaṭṭasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

7- Dhajaggasutta

78. Yassānussaraṇenāpi, antalikkhepi pāṇino;
Patiṭṭhamadhigacchanti, bhūmiyaṃ viya sabbathā.
79. Sabbupaddavajālamhā, yakkhacorādisambhāva;
Gaṇanā na ca muttānaṃ, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
80. Evaṃ me suttaṃ:
Ekaṃ samayaṃ Bhagavā Sāvattthiyaṃ viharati;
Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārame;
81. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti.
“Bhadante”ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuma.
Bhagavā etadavoca: Bhūtapubbaṃ, bhikkhave,
devāsurasāṅgāmo samupabyūḷho ahoṣi.

Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo
deve tāvatimse āmantesi:

Sace, mārisā, devānaṃ saṅgāmagatānaṃ uppajjeyya;
bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā;
mameva tasmim̐ samaye dhajaggaṃ ullokeyyātha.

Mamañhi vo dhajaggaṃ ullokayataṃ;
yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā
lomahaṃso vā, so pahīyissati.

82. No ce me dhajaggaṃ ullokeyyātha;
atha pajāpatissa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha.
Pajāpatissa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ;
yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā
lomahaṃso vā, so pahīyissati.
83. No ce pajāpatissa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha;
atha varuṇassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha.
Varuṇassa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ
yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā
lomahaṃso vā, so pahīyissati.
84. No ce varuṇassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha;
atha īsānassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha.
Īsānassa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ;
yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā
lomahaṃso vā, so pahīyissatīti.
85. Taṃ kho pana, bhikkhave,
sakkassa vā devānamindassa dhajaggaṃ ullokayataṃ;
Pajāpatissa vā devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ;
Varuṇassa vā devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ;

Īsānassa vā devarājassa dhajaggam ullokayatam;
yam bhavissati bhayam vā chambhitattam vā
lomahamso vā, so pahīyethāpi nopi pahīyetha.

86. Tam kissa hetu?

Sakko hi, bhikkhave, devānamindo;
avītarāgo avītadoso avītamoho;
bhīru chambhī utrāsī palāyīti.

87. Ahañca kho, bhikkhave, evam vadāmi:

sace tumhākam, bhikkhave;
araññagātānam vā rukkhamūlagātānam vā
suññāgārāgātānam vā; uppajjeyya
bhayam vā chambhitattam vā lomahamso vā;
mameva tasmim samaye anussareyyātha:

88. ‘Itipi so Bhagavā araham sammāsambuddho;

vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū;
anuttaro purisadammasārathi;
satthā devamanussānam Buddho Bhagavā’ti.

89. Mamañhi vo, bhikkhave, anussaratam;

yam bhavissati bhayam vā chambhitattam vā
lomahamso vā, so pahīyissati.

90. No ce maṃ anussareyyātha;

atha dhammam anussareyyātha:

91. ‘Svākkhāto Bhagavatā dhammo;

sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko;
opaneyyiko paccattam veditabbo viññūhī’ti.

92. Dhammañhi vo, bhikkhave, anussaratam;

yam bhavissati bhayam vā chambhitattam vā

- lomahaṃso vā, so pahīyissati.
93. No ce dhammaṃ anussareyyātha,
atha saṃghaṃ anussareyyātha:
94. ‘Suppaṭipanno Bhagavato sāvakaṃgho;
Ujuppaṭipanno Bhagavato sāvakaṃgho;
Ñāyappaṭipanno Bhagavato sāvakaṃgho;
Sāmīcippaṭipanno Bhagavato sāvakaṃgho;
yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā;
esa Bhagavato sāvakaṃgho;
āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo;
añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā’ti.
95. Saṃghañhi vo, bhikkhave, anussarataṃ
yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā
lomahaṃso vā, so pahīyissati.
96. Taṃ kissa hetu? Tathāgato hi, bhikkhave,
Arahaṃ sammāsambuddho;
vītarāgo vītadoso vītamoho;
abhīru acchambhī anutrāsī apalāyīti.
97. Idamavoca Bhagavā. Idam vatvāna sugato
athāparaṃ etadavoca satthā:
98. Araññe rukkhamūle vā, suññāgāreva bhikkhavo;
Anussaretha sambuddhaṃ, bhayaṃ tumhāka no siyā.
99. No ce Buddhaṃ sareyyātha, lokajetṭhaṃ narāsabhaṃ;
Atha dhammaṃ sareyyātha, niyyānikaṃ sudesitaṃ.
100. No ce dhammaṃ sareyyātha, niyyānikaṃ sudesitaṃ;
Atha saṃghaṃ sareyyātha, puññakkhettaṃ anuttaraṃ.

101. Evam Buddhaṃ sarantānaṃ,
dhammaṃ saṃghaṅca bhikkhavo;
Bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā,
lomahaṃso na hessati.

Dhajaggasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

8- Āṭānāṭiyasutta

102. Appasannehi nāthassa, sāsane sādhusammate;
Amanussehi caṇḍehi, sadā kibbisakāribhi.
103. Parisānaṃ catassannaṃ, ahimsāya ca guttiyā;
Yaṃ deseti mahāvīro, parittaṃ taṃ bhaṇāma he.
104. Vipassissa ca namatthu, cakkhumantassa sirīmato.
Sikhissapi ca namatthu, sabbabhūtānukampino.
105. Vessabhussa ca namatthu, nhātakassa tapassino;
Namatthu Kakusandhassa, mārassenāpamaddino.
106. Koṇāgamanassa namatthu, brāhmaṇassa vusīmato;
Kassapassa ca namatthu, vipparamuttassa sabbadhi.
107. Aṅgīrasassa namatthu, Sakyaputtassa sirīmato;
Yo imaṃ dhammaṃ desesi, sabbadukkhāpanūdanaṃ.
108. Ye cāpi nibbutā loke, yathābhūtaṃ vipassisuṃ;
Te janā apisuṇātha, mahantā vītasāradā.
109. Hitam devamanussānaṃ, yaṃ namassanti Gotamaṃ;
Vijjācaraṇasampannaṃ, mahantaṃ vītasāradaṃ.
110. Ete caññe ca sambuddhā, anekasatakoṭiyo;
Sabbe Buddhā samasamā, sabbe Buddhā mahiddhikā.
111. Sabbe dasabalūpetā, vesārajjuhupāgatā;
Sabbe te paṭijānanti, āsabhaṃ ṭhāna-muttamaṃ.
112. Sīhanādaṃ nadantete, parisāsu visāradā;

- Brahmacakkaṃ pavattenti, loke appaṭivattiyam.
113. Upeṭā Buddhadhammehi, aṭṭhārasahi nāyakā;
Bāṭṭiṃsalakkhaṇūpeṭā-sītānubyañjanādharā.
114. Byāmapabhāya suppbhā, sabbe te munikuñjarā;
Buddhā sabbañño ete, sabbe khīnāsavā jinā.
115. Mahāpabhā mahātejā, mahāpañña mahabbalā;
Mahākāruṇikā dhīrā, sabbesaṇaṃ sukhāvahā.
116. Dīpā nāthā paṭiṭṭhā ca, tāṇā leṇā ca pāṇinaṃ;
Gatī bandhū mahessāsā, saraṇā ca hitesino.
117. Sadevakassa lokassa, sabbe ete parāyaṇā;
Tesāhaṃ sirasā pāde, vandāmi purisuttame.
118. Vacasā manasā ceva, vandāme-te tathāgate;
Sayane āsane ṭhāne, gamane cāpi sabbadā.
119. Sadā sukkena rakkhantu, Buddhā santikarā tuvaṃ;
Tehi tvaṃ rakkhito santo, mutto sabbabhayehi ca.
120. Sabbarogā vinīmutto, sabbasantāpavajjito;
Sabbaveramatikkanto, nibbuto ca tuvaṃ bhava.
121. Tesāṃ saccena sīlena, khantīmettābalena ca;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
122. Puratthimasmim disābhāge, santi bhūtā mahiddhikā;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
123. Dakkhiṇasmim disābhāge, santi devā mahiddhikā;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
124. Pacchimasmim disābhāge, santi nāgā mahiddhikā;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
125. Uttarasmim disābhāge, santi yakkhā mahiddhikā;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.

126. Puratthimena Dhatarattho, dakkhiṇena Viruḷhako;
Pacchimena Virūpakkho, Kuvero uttaram disaṃ.
127. Cattāro te mahārājā, lokapālā yasassino;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
128. Ākāsatthā ca bhūmatthā, devā nāgā mahiddhikā;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
129. Iddhimanto ca ye devā, vasantā idha sāsane;
Tepi amhenurakkhantu, arogena sukkena ca.
130. Sabbītiyo vivajjantu, soko rogo vinassatu;
Mā te bhavantvantarāyā, sukhī dīghāyuko bhava.
131. Abhivādanasīlissa, niccaṃ vuḍḍhāpacāyino;
Cattāro dhammā vadḍhanti, āyu vaṇṇo sukhaṃ balam.
Ātānāṭiyasuttaṃ niṭṭhitam.

9. Aṅgulimālasutta

132. Parittam yaṃ bhaṇantassa, nisinnaṭṭhānadhovanam;
Udakampi vināseti, sabbameva parissayam.
133. Sotthinā gabbhavuṭṭhānam, yañca sādheti taṅkhaṇe;
Therassaṅgulimālassa, lokanāthena bhāsitam;
Kappaṭṭhāyim mahātejam, parittam taṃ bhaṇāma he.
134. Yato-haṃ bhagini ariyāya jātiyā jāto;
nābhijānāmi sañcicca paṇam jīvitā voropetā;
Tena saccena sotthi te hotu sotthi gabbhassa.
Aṅgulimālasuttaṃ niṭṭhitam

10. Bojjhaṅgasutta

135. Saṃsāre saṃsarantānam, sabbadukkhavināsane;
Satta dhamme ca bojjhaṅge, mārasenāpamaddane.

136. Bujjhitvā ye cime sattā, tibhavā muttakuttamā;
Ajātimajarābyādhiṃ, amataṃ nibbhayaṃ gatā.
137. Evamādiguṇūpetam, anekaguṇasaṅgahaṃ;
Osadhañca imaṃ mantam, bojjhaṅgañca bhaṇāma he!
138. Bojjhaṅgo satisaṅkhāto, dhammānaṃ vicayo tathā;
Vīriyaṃ pīti passaddhi, bojjhaṅgā ca tathāpare.
139. Samādupekkhā bojjhaṅgā, sattete sabbadassinā;
Muninā sammadakkhātā, bhāvitā bahulīkatā.
140. Saṃvattanti abhiññāya, nibbānāya ca bodhiyā;
Etena saccavajjena, sotthi te hotu sabbadā.
141. Ekasmiṃ samaye Nātho, Moggallānañca Kassapaṃ;
Gilāne dukkhite disvā, bojjhaṅge sattadesayi.
142. Te ca taṃ abhinanditvā, rogā muccimsu taṅkhaṇe;
Etena saccavajjena, sotthi te hotu sabbadā.
143. Ekadā Dhammarājā pi, gelaññenābhipīlito;
Cundattherena taṃyeva, bhaṇāpetvāna sādaram.
144. Sammoditvāna ābādhā, tamhā vuṭṭhāsi ṭhānaso;
Etena saccavajjena, sotthi te hotu sabbadā.
145. Pahīnā te ca ābādhā, tiṇṇannampi mahesinaṃ;
Maggahatā kilesāva, pattānuppattidhammatam;
Etena saccavajjena, sotthi te hotu sabbadā.

Bojjhaṅgasuttaṃ niṭṭhitam.

11. Pubbaṅhasutta

146. Yaṃ dunnimittaṃ avamaṅgalañca,
yo cāmanāpo sakuṇassa saddo;

- Pāpaggaho dussupinaṃ akantaṃ,
Buddhānubhāvena vināsamentu.
147. Yaṃ dunnimittaṃ avamaṅgalañca,
yo cāmaṇāpo sakuṇassa saddo;
Pāpaggaho dussupinaṃ akantaṃ,
Dhammānubhāvena vināsamentu.
148. Yaṃ dunnimittaṃ avamaṅgalañca,
yo cāmaṇāpo sakuṇassa saddo;
Pāpaggaho dussupinaṃ akantaṃ,
Saṃghānubhāvena vināsamentu.
149. Dukkappattā ca niddukkhā, bhayappattā ca nibbhayā;
Sokappattā ca nissokā, hontu sabbepi pāṇino.
150. Ettāvatā ca amhehi, sambhataṃ puññasampadaṃ;
Sabbe devānumodantu, sabbasampattisiddhiyā.
151. Dānaṃ dadantu saddhāya, sīlaṃ rakkhantu sabbadā;
Bhāvanābhīratā hontu, gacchantu devatāgatā.
152. Sabbe Buddhā balappattā, Paccekānañca yaṃ balaṃ;
Arahantānañca tejena, rakkhaṃ bandhāmi sabbaso.
153. Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā,
saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ;
Na no samaṃ atthi tathāgatena;
Idampi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ;
etena saccena suvatthi hotu.
154. Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā,
saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ;
Na no samaṃ atthi tathāgatena;
Idampi Dhamme ratanaṃ paṇītaṃ;

etena saccena suvatthi hotu.

155. Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā,
saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ;
Na no samaṃ atthi tathāgatena;
Idampi Saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ;
etena saccena suvatthi hotu.
156. Bhavatu sabbamaṅgalaṃ, rakkhantu sabbadevatā;
Sabbabuddhānubhāvena, sadā sukhī bhavantu te.
157. Bhavatu sabbamaṅgalaṃ, rakkhantu sabbadevatā;
Sabbadhammānubhāvena, sadā sukhī bhavantu te.
158. Bhavatu sabbamaṅgalaṃ, rakkhantu sabbadevatā;
Sabbasaṃghānubhāvena, sadā sukhī bhavantu te.
159. Mahākāruṇiko nātho, hitāya sabbapāṇinaṃ;
Pūretvā pāramī sabbā, patto sambodhimuttamaṃ;
Etena saccavajjena, sotthi te hotu sabbadā.
160. Jayanto bodhiyā mūle, sakyānaṃ nandivaḍḍhano;
Evameva jayo hotu, jayassu jayamaṅgalaṃ.
161. Aparājitapallaṅke, sīse puthuvipukkhale;
Abhiseke sabbabuddhānaṃ, aggappatto pamodati.
162. Sunakkhattaṃ sumaṅgalaṃ, suppabhātaṃ suhuṭṭhitaṃ;
Sukhaṇo sumuhutto ca, suyiṭṭhaṃ brahmacārisu.
163. Padakkhiṇaṃ kāyakammaṃ, vācākammaṃ padakkhiṇaṃ;
Padakkhiṇaṃ manokammaṃ, paṇīdhi te padakkhiṇe.
164. Padakkhiṇāni katvāna, labhantatthe padakkhiṇe.
Te atthaladdhā sukhitā, viruḷhā Buddhasāsane;

Arogā sukhitā hotha, saha sabbehi ñātibhi.

Pubbaṇhasuttaṃ niṭṭhitam.

Mahāparittaṃ niṭṭhitam.

ABHIDHAMMAPĪṬAKA

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambudhassa

PATṬHĀNA

Hetupaccayo, ārammaṇapaccayo, adhipatipaccayo, anantara-paccayo, samanantarapaccayo, saha-jātapaccayo, añña-mañña-paccayo, nissayapaccayo, upanissayapaccayo, purejātapaccayo, pacchājātapaccayo, āsevanapaccayo, kamma-paccayo, vipāka-paccayo, āhāra-paccayo, indriya-paccayo, jhāna-paccayo, magga-paccayo, sampayutta-paccayo, vippayutta-paccayo, atthi-paccayo, natthi-paccayo, viga-ta-paccayo, aviga-ta-paccayoti.

1. Hetupaccayoti – hetū hetusampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

2. Ārammaṇapaccayoti – rūpāyatanā cakkhaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Saddāyatanā sotaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Gandhāyatanā ghānaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Rasāyatanā jivhāviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanā kāyaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanā saddāyatanā gandhāyatanā rasāyatanā phoṭṭhabbāyatanā manodhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Sabbe dhammā manoviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo.

Yaṃ yaṃ dhammaṃ ārabha ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesam tesam dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo.

3. Adhipatipaccayoti – chandādhīpati chandasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Vīriyādhīpati vīriyasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Cittādhīpati cittasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Vīmaṃsādhīpati vīmaṃsa-sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo.

Yaṃ yaṃ dhammaṃ garuṃ katvā ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesam tesam dhammānaṃ adhipatipaccayena paccayo.

4. Anantarapaccayoti – cakkhaviññādhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Sotaviññādhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Ghānaviññādhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññādhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Jivhāviññādhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānaṃca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Kāyaviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ anantarā ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesāṃ tesāṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

5. Samanantarapaccayoti – cakkhuviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Sotaviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Ghāṇaviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Jivhāviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Kāyaviññāṇadhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃ sampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ samanantarā ye ye dhammā uppajjanti cittacetāsikā dhammā, te te dhammā tesāṃ tesāṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

6. Sahajātapaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ sahaajātapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ sahaajātapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ sahaajātapaccayena paccayo. Cittacetāsikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahaajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ sahaajātapaccayena paccayo. Rūpino dhammā arūpīnaṃ dhammānaṃ kiñci kāle sahaajātapaccayena paccayo, kiñci kāle na sahaajātapaccayena paccayo.

7. Aññamaññapaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññapaccayena paccayo.

8. Nissayapaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Cittacetāsikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ nissayapaccayena paccayo.

Cakkhāyatanāṃ cakkhaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Sotāyatanāṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Ghāṇāyatanāṃ ghāṇaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Jivhāyatanāṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Kāyāyatanāṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca

manoviññādhātuyā ca taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo.

9. Upanissayapaccayoti – purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ kesañci upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ kesañci upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Utubhojanampi upanissayapaccayena paccayo. Puggalopi upanissayapaccayena paccayo. Senāsanampi upanissayapaccayena paccayo.

10. Purejātapaccayoti – cakkhāyatanam cakkhaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Sotāyatanam sotaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Ghānāyatanam ghānaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Jivhāyatanam jivhāviññādhātuyā taṃ

sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Kāyāyatanam kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo.

Rūpāyatanam cakkhaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Saddāyatanam sotaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Gandhāyatanam ghānaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Rasāyatanam jivhāviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanam kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Rūpāyatanam saddāyatanam gandhāyatanam rasāyatanam phoṭṭhabbāyatanam manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Manoviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ kiñci kāle purejātapaccayena paccayo, kiñci kāle na purejātapaccayena paccayo.

11. Pacchājātapaccayoti – pacchājātā cittacetasikā dhammā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo.

12. Āsevanapaccayoti – purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā kiriyābyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kiriyābyākatānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo.

13. Kammapaccayoti – kusalākusalaṃ kammaṃ vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Cetanā

sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammaṃpaccayena paccayo.

14. Vipākapaccayoti – vipākā cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ vipākapaccayena paccayo.

15. Āhārapaccayoti – kabaḷīkāro āhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. Arūpino āhārā sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo.

16. Indriyapaccayoti – cakkhundriyaṃ cakkhaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Sotindriyaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Ghānindriyaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Jivhindriyaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Kāyindriyaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānaṃ dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo.

Arūpino indriyā sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo.

17. Jhānapaccayoti – jhānaṅgāni jhānasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo.

18. Maggapaccayoti – maggaṅgāni maggasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃ samuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo.

19. Sampayuttapaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ sampayuttapaccayena paccayo.

20. Vippayuttapaccayoti – rūpino dhammā arūpīnaṃ dhammānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Arūpino dhammā rūpīnaṃ dhammānaṃ vippayuttapaccayena paccayo.

21. Atthipaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Cittacetāsikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo.

Cakkhāyatanam cakkhaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Sotāyatanam sotaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Ghāṇāyatanam ghānaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Jivhāyatanam jivhāviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Kāyāyatanam kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo.

Rūpāyatanam cakkhaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Saddāyatanam sotaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Gandhāyatanam ghānaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Rasāyatanam jivhāviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanam kāyaviññāṇadhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Rūpāyatanam saddāyatanam gandhāyatanam rasāyatanam phoṭṭhabbāyatanam manodhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca manoviññāṇadhātuyā ca taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo.

22. Natthipaccayoti – samanantaraniruddhā cittacetāsikā dhammā paṭuppannānaṃ cittacetāsikānaṃ dhammānaṃ natthipaccayena paccayo.

23. Vigatapaccayoti – samanantaravigatā cittacetāsikā dhammā paṭuppannānaṃ cittacetāsikānaṃ dhammānaṃ vigatapaccayena paccayo.

24. Avigatapaccayoti – cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Cittacetāsikā dhammā cittasamuṭṭhānaṃ rūpānaṃ avigatapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ avigatapaccayena paccayo.

Cakkhāyatanaṃ cakkhaviññādhātuyā taṃ sampayutta-kānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Ghāṇāyatanaṃ ghānaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigata-paccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo.

Rūpāyatanaṃ cakkhaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Gandhāyatanaṃ ghānaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Rasāyatanaṃ jivhāviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññādhātuyā taṃ sampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ

gandhāyatanam rasāyatanam phoṭṭhabbāyatanam manodhātuyā taṃ
sampayuttakānañca dhammānam avigatapaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññādhātu ca vattanti,
taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca manoviññādhātuyā ca taṃ
sampayuttakānañca dhammānam avigatapaccayena paccayo.

Paccayaniddeso niṭṭhito.

RẢI TÂM TỪ

Ahaṃ avero homi, abyāpajjo homi, anīgho homi, sukhī attānaṃ pariharāmi.

Sīmattha Saṃgho avero hotu, abyāpajjo hotu, anīgho hotu, sukhī attānaṃ pariharatu.

Sīmattha Devatā averā hontu, abyāpajjā hontu, anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

Amhākaṃ catupaccayā dāyakā averā hontu, abyāpajjā hontu, anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

Amhākaṃ mātāpitu-ācariya-ñātimitā averā hontu, abyāpajjā hontu, anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

Imasmiṃ vihāre, imasmiṃ ārāme, imasmiṃ āvāse: Sabbe sattā, sabbe pāṇā; Sabbe bhūtā, sabbe puggalā,

Sabbe attabhāvapariyāpannā; Sabbā itthiyo, sabbe purisā,

Sabbe ariyā, sabbe anariyā; Sabbe devā, sabbe manussā,

Sabbe vinipātikā, Averā hontu, abyāpajjā hontu, Anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

Imasmiṃ gāme, imasmiṃ nigame, imasmiṃ nagare: Sabbe sattā, sabbe pāṇā; Sabbe bhūtā, sabbe puggalā,

Sabbe attabhāvapariyāpannā; Sabbā itthiyo, sabbe purisā,

Sabbe ariyā, sabbe anariyā; Sabbe devā, sabbe manussā,

Sabbe vinipātikā, Averā hontu, abyāpajjā hontu, Anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

Puratthimāya disāya, puratthimāya anudisāya, dakkhiṇāya disāya, dakkhiṇāya anudisāya, pacchimāya disāya, pacchimāya anudisāya, uttarāya disāya, uttarāya anudisāya, heṭṭhimāya disāya, uparimāya disāya; Sabbe sattā, sabbe pāṇā; Sabbe bhūtā, sabbe puggalā,

Sabbe attabhāvapariyāpannā; Sabbā itthiyo, sabbe purisā, Sabbe ariyā, sabbe anariyā; Sabbe devā, sabbe manussā, Sabbe vinipātikā, Averā hontu, abyāpajjā hontu, Anīghā hontu, sukhī attānaṃ pariharantu.

NGUYỆN CÚNG DƯỜNG TAM BẢO

Imāya dhammānudhammapaṭipattiyā Buddhaṃ pūjemi. (Lạy)

Imāya dhammānudhammapaṭipattiyā Dhammaṃ pūjemi. (Lạy)

Imāya dhammānudhammapaṭipattiyā Saṃghaṃ pūjemi. (Lạy)

Addhā imāya paṭipattiyā jātijarābyādhimaraṇamhā parimuccissāmi.

LỜI PHÁT NGUYỆN

Idaṃ me puññaṃ nibbānassa paccayo hotu.

Idaṃ me puññaṃ āsavakkhayāvahaṃ hotu.

CHIA PHƯỚC, HỒI HUỚNG

Imaṃ me puññabhāgaṃ sabbe sattā samaṃ paṭilabhantu.

Imaṃ me puññabhāgaṃ mātāpitu-ācariya-ñāti-mittānañceva sesasabbasattānañca devatānañca ārakkhadevatānañca visesato guṇavantānañca dema sabbepi te puññaṃ pattiṃ laddhāna sukhitā hontu, dukkhā muccantu sabbadhā.

NGUYỆN ƯỚC

Buddhasāsanam ciraṃ tiṭṭhatu.

(Nguyện Phật giáo trường tồn)

Sādhu! Sādhu! Sādhu! Lành thay!